

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 86/2011-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 9. marca 2011 predbežne prerokoval sťažnosť I. B. a PhDr. Ing. G. B., obaja bytom Ch., zastúpených advokátkou JUDr. D. Š., Advokátska kancelária, B., vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb do orgánov samosprávy obce Chrťany konaných 27. novembra 2010, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť I. B. a PhDr. Ing. G. B. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. decembra 2010 doručená sťažnosť I. B. (ďalej len „sťažovateľ 1“) a PhDr. Ing. G. B. (ďalej len „sťažovateľ 2“, spolu aj „sťažovatelia“), ktorou namietajú neústavnosť a nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy obce Chrťany konaných 27. novembra 2010 z dôvodu porušenia čl. 30 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“). Podľa názoru sťažovateľov

„ - podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana práv zaručených čl. 30 Ústavy Slovenskej republiky. To znamená aktívneho a pasívneho volebného práva. Všeobecné volebné právo, ktoré je v tomto článku zaručené znamená právo všetkých občanov Slovenskej republiky, ktorí dosiahli požadovanú vekovú hranicu, jednak svojim hlasom spolurozhodovať pri tvorbe zastupiteľských orgánov (aktívne volebné právo) a jednak možnosť uchádzať sa o zvolenie za člena niektorého zo zastupiteľských orgánov (pasívne volebné právo). Rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie.

- podstatou zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí je zasa uskutočnenie volieb v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí (zákon č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy).

- výsledok volieb úzko súvisí s ústavnosťou a zákonnosťou volieb. I keď navonok by sa mohlo zdať, že uskutočnené voľby vykazujú znaky ústavnosti a zákonnosti, sťažovatelia 1), 2) poukazujú na tú skutočnosť, že výsledok volieb – teda, že bol zvolený niekto, kto zvolený nemal byť bola spôsobená práve tou skutočnosťou, že voľby boli neústavné a protizákonné.“

2. Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ 1 kandidoval na funkciu starostu obce spolu s ďalšími dvomi kandidátmi. Za starostu obce bol zvolený P. H., ktorý získal 56 hlasov, sťažovateľ 1 získal 35 hlasov a posledný kandidát H. B. 4 hlasy. Rozdiel dosiahnutých platných hlasov medzi sťažovateľom a zvoleným starostom obce predstavuje 21 hlasov. Obaja sťažovatelia kandidovali na funkciu poslanca obecného zastupiteľstva a ani jeden z nich sa neumiestnil na zvoliteľnom mieste. Sťažovateľ 1 získal 25 hlasov a stal sa v poradí 3. nezvoleným poslancom, sťažovateľ 2 získal 27 hlasov, v dôsledku čoho sa umiestnil na 2. mieste medzi nezvolenými poslancami. Rozdiel medzi posledným zvoleným poslancom u sťažovateľa 1 predstavuje 8 hlasov a u sťažovateľa 2 predstavuje 6 hlasov. Sťažovatelia sú osobami oprávnenými na podanie volebnej sťažnosti, pretože vo voľbách získali viac ako 10 % hlasov voličov (sťažovateľ 1 získal vo voľbách na funkciu starostu 35 hlasov a vo voľbách do obecného zastupiteľstva 25 hlasov, sťažovateľ 2 získal 27 hlasov z celkového počtu voličov 98). Zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb do obecného zastupiteľstva a starostu obce Chrťany konaných 27.

novembra 2010 podpísali všetci členovia volebnej komisie. K sťažnosti boli ako dôkazy pripojené žiadosť PhDr. Ing. G. B. ml. a I. B. adresovaná miestnej volebnej komisii o priznanie postavenia pozorovateľa volieb povolenie Ústrednej volebnej komisie o priznaní postavenia pozorovateľa volieb pre PhDr. Ing. G. B. ml., zápisnica o výsluchu Ing. G. B. st. na Oddelení skráteneho vyšetovania Policajného zboru vo Veľkom Krtíši, uznesenie obvodnej volebnej komisie z 28. novembra 2010 a petícia občanov obce Chrtáň za vyhlásenie nových volieb v obci.

3. Keďže sťažnosť sťažovateľov neobsahovala zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predpísané náležitosti, ústavný súd vyzval 29. decembra 2010 a 1. februára 2011 právnu zástupkyňu sťažovateľov na doplnenie podania a predloženie dôkazov o porušení zákona o voľbách. Na výzvy ústavného súdu právna zástupkyňa sťažovateľov uviedla, že petičnú listinu obyvateľov obce je potrebné považovať za dôkaz k sťažnosti sťažovateľov a sťažovatelia napádajú zvolenie starostu a všetkých poslancov do obecného zastupiteľstva, pričom oznámila, aby si ďalšie dôkazy ústavný súd zabezpečil z úradnej moci.

4. Podľa tvrdení sťažovateľov k porušeniu zákona o voľbách došlo v dôsledku toho, že pre voľby bola zriadená komisia, ktorá bola v dôsledku príbuzenských a priateľských väzieb v konflikte záujmov občanov voličov a kandidáta na starostu P. H. a kandidátov na poslancov J. B., J. F. a D. H. Sťažovatelia ďalej uviedli, že sa domnievajú, že s hlasovacími lístkami bolo manipulované pred voľbami, počas nich pri voľbe do prenosnej volebnej schránky i pri sčítavaní hlasov; namietajú, že miestna volebná komisia neumožnila občanom zúčastniť sa na voľbách ako pozorovateľom a skutočnosť, že došlo k zmanipulovaniu volieb, preukazuje aj petícia občanov obce za vyhlásenie nových volieb.

5. Bez výzvy ústavného súdu podali stanovisko k sťažnosti členovia miestnej volebnej komisie, ktorí uviedli, že jej kópiu získali z oficiálnej stránky ústavného súdu <http://www.concourt.sk/>. V stanovisku, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 31. januára

2011, k jednotlivým bodom sťažnosti uvádzajú, že štyria členovia miestnej volebnej komisie boli delegovaní politickými stranami, jej piaty člen a zapisovateľka boli delegovaní starostom obce. Voľba predsedu a podpredsedu volebnej komisie sa uskutočnila tajným hlasovaním na zasadnutí volebnej komisie uskutočnenom 5. októbra 2010. Podľa názoru členov miestnej volebnej komisie v stanovisku, ktoré je podpísané všetkými členmi, s výnimkou Ing. B. O., bola miestna volebná komisia vytvorená a ňou riadený priebeh volieb v súlade so zákonom o voľbách, jej členovia uviedli, že si nie sú vedomí žiadneho psychického nátlaku vyvíjaného na niektorého člena volebnej komisie či už počas volieb alebo pri podpisovaní zápisnice. K stanovisku predložili dôkazy k priebehu volieb v obci.

6. Dňa 15. februára 2011 bola ústavnému súdu osobne doručená kompletná volebná dokumentácia z volieb konaných 27. novembra 2010 spolu so stanoviskom starostu obce a obecného zastupiteľstva, ako aj osobné vyjadrenie starostu obce ako protikandidáta sťažovateľa 1. Na účely podania stanoviska k volebnej sťažnosti zvolal starosta obce na 12. február 2011 mimoriadne zastupiteľstvo, na ktorom sa zúčastnil starosta obce, jeho zástupca, zvolení poslanci a členovia volebnej komisie s výnimkou B. O. V stanovisku sa vyjadrili ku skutočnostiam uvádzaným sťažovateľmi v podanej sťažnosti zástupca starostu obce J. B. a M. I., s ich vyjadreniami súhlasili prítomní poslanci a členovia volebnej komisie. Vo vyjadrení starosta obce uviedol predovšetkým okolnosti o priebehu volieb v obci, poukázal na skutočnosť, že petícia v predloženej podobe nepredstavuje skutočnú vôľu občanov uskutočniť v obci nové voľby, pretože časť občanov, ktorí ju podpísali, nemala informáciu, akú listinu podpisuje, časť občanov mala listinu podpísať s prísľubom materiálneho plnenia, časť občanov nepotvrdila svoj podpis na listine, resp. išlo o podpisy občanov rómskej národnosti, ktorí nevedia čítať ani písať. K stanovisku bolo pripojené aj vyjadrenie I. S. k petícii, spísanie ktorej organizoval PhDr. Ing. G. B., volebné materiály pripravené PhDr. Ing. G. B., distribuované v čase volebného moratória a petičná listina s vyznačením, ktorí občania ju nepodpísali.

7. Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vo veci takto rozhodol:

„1. Ústavný súd Slovenskej republiky vyhlasuje voľby do orgánov samosprávy obce, ktoré sa konali dňa 27. 11. 2010 v Obci Chrťany za neplatné. ... alebo alternatívne

1. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje výsledok volieb do orgánov samosprávy obce, ktoré sa konali dňa 27. 11. 2010 v Obci Chrtáany...“

II.

8. Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje aj o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

9. Sťažovatelia namietali porušenie čl. 30 ústavy, podľa ktorého občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov, pričom občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám. Ďalej namietali porušenie zákona o voľbách, a to bez bližšieho označenia ustanovení, k porušeniu ktorých malo dôjsť.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

10. Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

11.a) Sťažovatelia namietali, že k porušeniu zákona o voľbách došlo predovšetkým v dôsledku toho, že pre voľby bola zriadená komisia, ktorá bola v dôsledku príbuzenských a priateľských väzieb v konflikte záujmov občanov voličov a kandidáta na starostu P. H. a kandidátov na poslancov J. B., J. F. a D. H.

K uvedenej námietke ústavný súd uvádza, že volebný zákon nepozná „zaujatost“ členov volebnej komisie. Podľa § 14 ods. 1 zákona o voľbách každá politická strana, ktorá podáva kandidátne listiny do obecného zastupiteľstva, deleguje... do miestnej komisie jedného člena a jedného náhradníka. Podľa odseku 2 uvedeného ustanovenia miestna volebná komisia musí mať najmenej päť členov. Ak miestna volebná komisia nie je v tomto počte vytvorená spôsobom uvedeným v odseku 1, vymenuje zostávajúcich členov starosta obce. K zriadeniu miestnej volebnej komisie došlo zákonom predpísaným spôsobom. Štyria členovia komisie boli nominovaní politickými stranami a jej posledný člen bol menovaný starostom obce. Na príbuzenské, resp. priateľské vzťahy (ktoré predovšetkým v malých obciach zohrávajú určitú rolu) však nemožno prihliadať.

11.b) Sťažovatelia ďalej uviedli, že sa domnievajú, že s hlasovacími lístkami bolo manipulované pred voľbami, počas nich pri voľbe do prenosnej volebnej schránky i pri sčítaní hlasov, keď mal byť kandidátom P. H. vykonávaný na člena volebnej komisie psychický nátlak. Žiadny dôkaz uvedeného porušenia zákona o voľbách však sťažovatelia nepredložili. V texte sťažnosti opierajú svoje tvrdenia o slová „*domnievame sa, pozorovateľ... sa vyjadril, že počul rozhovor..., robil na člena volebnej komisie psychický nátlak... zrejme tento člen volebnej komisie zápisnicu o konaní volieb podpísal*“.

11.c) Sťažovatelia namietajú, že miestna volebná komisia neumožnila občanom zúčastniť sa na voľbách ako pozorovatelia. Uvedené tvrdenia vyvracajú samotní sťažovatelia, ktorí ako dôkaz predkladajú žiadosť sťažovateľov o povolenie byť pri sčítaní hlasov s poznámkou, že táto bola volebnou komisiou ignorovaná, zároveň však v samotnej sťažnosti uvádzajú, že pozorovateľom vo voľbách bol p. B., ktorého účasť, ako i účasť I. B. a P. H. potvrdzuje aj vyjadrenie obecného zastupiteľstva.

11.d) Sťažovatelia za dôkaz o neústavnosti a nezákonnosti volieb do obecného zastupiteľstva označili aj petíciu 42 občanov obce za vyhlásenie nových volieb, ktorou jej signatári potvrdili skutočnosť, že im vo voľbách odovzdali svoj hlas a nestotožňujú sa s výsledkami dosiahnutými vo voľbách. Podpisy občanov pod petíciu spochybnil tak starosta obce, ako aj poslanci obecného zastupiteľstva a členovia volebnej komisie vo

svojich vyjadreniach, keď uviedli, že to boli práve sťažovatelia, ktorí pokračovali vo volebnej kampani aj počas volebného moratória a podpisy pod petíciu získali predovšetkým u občanov rómskej národnosti s príslubmi materiálneho plnenia, resp. uvedením jej signatárov do omylu tým, že im nebolo jasné, akú listinu podpisujú. U niektorých signatárov išlo o osoby, ktoré sú negramotné. Ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že petičnú listinu nie je možné považovať za vierohodnú. Berúc do úvahy vyjadrenia protikandidátov, ale aj jej kontrolou možno zistiť, že mená signatárov sú vo viacerých prípadoch písané aj podpísané tou istou osobu. Z uvedených dôvodov ústavný súd tomuto dôkazu nepriznal právne relevantný význam, ktorý by odôvodňoval vyhlásenie iných výsledkov volieb do samosprávnych orgánov obce.

12. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že len hrubé alebo závažné porušenie alebo opätovné porušovanie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb môže byť príčinou na uplatnenie právomoci ústavného súdu, ktorá mu umožňuje rozhodnúť podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Namietané protiústavné alebo nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb. Túto skutočnosť musí sťažovateľ nielen namietat, ale aj doložiť exaktnými dôkazmi. Nestačí samotné označenie dôkazov (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03 a PL. ÚS 35/03, PL. ÚS 3/2010). Súčasťou zákonných náležitostí sťažnosti sú totiž aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na význam volieb v demokratickej spoločnosti a z neho vyplývajúcu prezumpciu ich ústavnosti a zákonnosti je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia jeho sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) kvalifikovaným spôsobom označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne možné, prípadne pravdepodobné, a zároveň sú spôsobilé preukázať porušenie zákona o voľbách odôvodňujúce záver o inom legitímnom výsledku volieb. V tejto súvislosti ústavný súd dodáva, že funkcia ústavného súdu v rámci prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže byť vykladaná tak extenzívne, že by v konečnom dôsledku jeho činnosť mala nahradzovať, prípadne dopĺňovať činnosť na to povolaných volebných či iných orgánov, a to dokonca v tom smere, že iba na základe špekulatívne formulovaných námietok bude ústavný súd podrobne rekonštruovať celý volebný proces

(PL. ÚS 3/2010). K uvedeným zaužívaným záverom ústavný súd v neposlednom rade uvádza, že prezumpcia ústavnosti a zákonnosti volieb vyžaduje od ústavného súdu okrem iného tiež rozumnú zdržanlivosť, ktorej opodstatnenosť/dôvodnosť v danej veci (vzhľadom na kvalitu a rozsah sťažovateľmi doteraz produkovaných dôkazov) môže vyplývať napríklad zo snahy sťažovateľov pokračovať v politickom/volebnom zápase aj v povolebnom období (pozri najmä petíciu uvedenú v bode 15.d).

13. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02).

14. Ústavný súd prekontroloval volebnú dokumentáciu z volieb do obecného zastupiteľstva a voľby starostu v obci Chrťany. Volebná dokumentácia sa nachádzala v zapečatenej krabici opatrenej pečiatkou obecného úradu a podpisom. Vo volebnej dokumentácii boli uložené v súlade s § 37 ods. 1 zákona o voľbách zapečatené nepoužité hlasovacie lístky a obálky. Ostatné hlasovacie lístky tak platné, ako aj neplatné pre voľby poslancov do obecného zastupiteľstva a starostu obce, ako aj obálky použité na hlasovanie boli nezapečatené. V krabici s volebnou dokumentáciou sa nachádzal originál zápisnice o výsledku volieb a iné písomnosti súvisiace s voľbami. Kontrolou hlasovacích lístkov pre voľby starostu obce bolo zistené, že odovzdaných bolo 98 hlasov, z toho boli 3 hlasy neplatné a 95 hlasov platných, ktoré dostali jednotliví kandidáti na funkciu starostu obce takto: H. B. - 4 hlasy, I. B. - 35 hlasov a P. H. - 56 hlasov. Pre voľby do obecného zastupiteľstva bolo odovzdaných celkovo 98 hlasov, z ktorých bol 1 hlas neplatný a 97 platných hlasov. Do obecného zastupiteľstva boli zvolení nasledovní kandidáti: č. 5 J. B. - 47 hlasov, č. 7 J. F. - 44 hlasov, č. 14 J. Š. - 37 hlasov, č. 9 S. I. - 36 hlasov a č. 8 D. H. - 33 hlasov.

15. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že predovšetkým sťažovateľ v konaní o zákonnosti volieb znáša dôkazné bremeno v tom zmysle, že musí nezákonnosť volieb nielen namietat', ale svoje tvrdenie aj preukázať navrhovanými dôkazmi (m. m. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 94/07, PL. ÚS 3/2010, PL. ÚS 29/2011). Dôkazy označené sťažovateľmi vo volebnej sťažnosti je v časti potrebné považovať za také, ktoré vôbec nepreukazujú porušenie volebného zákona, a v časti za také, ktoré síce poukazujú na isté všeobecné negatívne skutočnosti a udalosti, ale ktorých charakter, intenzita a spôsob ich prejavu nemohli mať za následok záver, že došlo k takému porušeniu volebného zákona, ktorý mohol ovplyvniť (vo význame ovplyvnil) dosiahnuté výsledky volieb starostu a poslancov obce. Ústavný súd pre úplnosť poznamenáva, že v žiadnom prípade neprihliadal na skutočnosti súvisiace s rivalitou, až osobnou nevraživosťou jednotlivých kandidátov uvádzané v sťažnosti a predložených vyjadreniach.

16. Na základe všetkých uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. marca 2011